

VIEDOKĻI

— Vai piederat pie cilvēkiem, kuri izvēlas bioloģiski audzētu pārtiku?
Inguna Roga-Saulīte, Aronas pagasta “Kalnāju” saimniece, biedrības “Nigestes amatniecības nams” vadītāja:

— Mūsu ģimēnē mans vīrs ir bioloģiskais testētājs — uz galda nedrīkst būt nekā, kas nav izgājis viņa vērtēšanai cauri. Braucam pie zemniekiem, meklējam mājās audzētu cukgaļu, mājas vistu olas, vistas gaļu, ar saimniecībām, no kurām produkciju iegādājāmies, veidojam attiecības. Mūsu ģimene to dara jau gadiem, un tas ir mūsu dzīvesveids. Visai ziemei no bioloģiskajām saimniecībām iepērkam ogas, izvērējam arī to, lai tas būtu maksimāli ģeogrāfiski tuvāk mājām. Pārzinām savu apkārtni, zinām, kādi apstākļi ir lielsaimniekiem Vidzemē, bet medus, ogu, dārzeņu ražotājiem tie ir labi, un mums viņu produkcija ir pasaka, jo bioloģiskajiem ražotājiem apstākļi ir labvēlīgi. Norādēm “BIO” pievērsu uzmanību arī veikalos. Manuprāt, “Lazdonas piensaimniecīkam” ir laba bioloģiskā sērija, un tas atmaksājas, ja atdod mazlietiņ vairāk naudas par nesalīdzināmi labāku pārtiku. Uzskatu, ka pārtikas kvalitāte ir pirmais garants manai un bērnu veselībai, un to nevar nenovērtēt. Bioloģiskā pārtika — tas nav mārketinga triks, tā ir nepieciešama mūsu organismam. Tas ir kolosāli, ka ražotāji domā arī par bioloģisko pārstrādes līniju, taču BIO un EKO pārtika, manuprāt, nav gluži viens un tas pats, bet lai tas paliek uz katra ražotāja sirdsapziņas.

Ivars Gruduls, ZS “Zīles” īpašnieks Murmastienes pagastā:

— Ne tikai izvēlos veselīgu pārtiku, bet turpinu gadiem iestrādāto bioloģiskajā lauksaimniecībā no vecākiem pārņemtajā saimniecībā. Vispirms tāpēc, ka ģimēnē vēlamies lietot veselīgu pārtiku, bez ķīmijas. Prasības bioloģiskajiem lauksaimniekiem, ko drīkst un ko nedrīkst darīt, ir lielas, bet pašiem bioloģiski audzētos kartupeļus un dārzeņus ēst ir patīkami, un sirdsapziņa mierīgāka par to, ko piedāvā citiem. Tagad daudzi vēlas pirkt bioloģisko pārtiku un interesējas par saimniecību, no kuras pērk. Vaičā, kā izaudzēt kartupeļi, citi dārzeņi. Tie, kas nopērk ZS “Zīles” produkciju vienreiz, atkal atūjā pēc kartupeļiem, pipiņiem, kurkāšiem, bietēm, vasarā audzējam arī gurķus un kabačus. Gadu no gada saimniekojojt, iegūta pārliecība, ka var taču izaudzēt arī bez *indēšanas*. Bioloģiskajā lauksaimniecībā maina augu seku, bet, ja aug nezāles, izmanto mehāniskās metodes — kultivē, ecē, vago. Ja taujā, vai ir viegli saimniekot bioloģiski, tad jāprasa, kāds kuram cilvēkam ir skatījums. Kādam vieglāk ar raundapu nomīļot, kādam — izvēlēties citu veidu, jo zināms, kas paliek pēc raundapa. Saimniekojot ir svarīgi, kādā vidē dzīvoju. Arī slaucam bioloģisko pienu — zēl, bet pagaidām tas aiziet kopējā katlā.

Bioloģiskā pārtika kļūst pazīstama un pašsaprotama patērētājam

Bioloģiskā lauksaimniecība iekustējusies lēni, attīstījies pamazām, taču nu jau var teikt, ka tā ieņem nozīmīgu vietu. Mūsu valstī zājākie novadi atrodas Vidzemes dienē, starp tiem ir arī bijušā Madonas rajona teritorija. Pamazām arī bioloģiskā lauksaimniecība, bioloģiskā pārtika kļūst pazīstama un pašsaprotama patērētājam. Zaļš, bioloģisks, dabisks, ekoproducts, organiskā lauksaimniecība u. c. — sadzīvē, runājot par bioloģisko ražošanu,

tiek lietoti visdažādākie vārdu savienojumi, ar kuriem saprotam vienu un to pašu. Latvijā lietošanai akceptēti vārdi “bioloģisks” un “ekoloģisks”. Tāpēc mums ir prēcu zīme “Latvijas ekoproducts”, ir atbilstīgs marķējums, “zaļās lapiņas”, bet nozari visbiežāk sauc par bioloģisko lauksaimniecību. Ražotāji, izvēloties saimniekot ar bioloģiskajām metodēm, ne tikai rūpējas par savu veselību, bet arī saudzē vidi.

Bioloģiskie lauksaimnieki – ar pārliecību

Pamazām palielinās bioloģiski apsaimniekotās platības

Anita Briška: — Zemniekiem vēl uzturību un neizsīkstošu vēlmi mācīties, izglītoties, iet līdzī laikmetam, lai varētu vieglāk saimniekot.

Ir uzņēmīgi saimnieki, kas savu bioloģisko produkciju gan eksportē, gan ved realizēt uz lielākajām pilsētām.

lidzēkļus un minerālmēslus nelietoja savās saimniecībās. Otrkārt, nelielas daudznozaru saimniecības, nelīdzenu reljefu zemi īpašnieki saskatīja savu vietu bioloģiskajā lauksaimniecībā. Treškārt, domāju, ka daļēji tas ir arī LLKC Madonas konsultāciju biroja speciālistu un pagastu un novadu konsultantu nopelns, jo ilgstošā periodā organizējam kursus, papildu izmaksas par iepirktajiem resursiem, kredītprocanti. Beidzamiem pieredzes apmaiņas braucienus uz saimniecībām, sniedzam konsultācijas bioloģiskajā lauksaimniecībā. Izvēle, protams, vienmēr ir paša saimnieka ziņā, bet daudzi dzīvo tādā līdžkā, kur nevar intensīvi saimniekot, piemēram, kalnainākos apvidos, ļoti dziļos laukos, apsaimnieko palieņu plavas, dabas rezervātiem piegulošas platības. Tāpēc arī izvēlas bioloģisko lauksaimniecību, izvēlas audzēt gaļas liellopus, piena liellopus, aitas, kazas, dārzeņus, kopj zālāju platības, ļoti aktīvi Madonas pusē ir arī biškopji. Tagad ir vērojama tendence, ka turpmāk bioloģiskai vēlas saimniekot arī daudzi konvencionālie zemnieki, kas nonākusi pie slēdziena, ka negrib *indēt* savu zemi. Ja ir zeme, ko var izmantot gaļas lopkopībā, izvēlas to sertificēt kā bioloģisko, lai izaudzētu augstvērtīgus gaļas lopus. Gan uz konsultāciju biroju, gan pie lauku konsultantiem kā konvencionālie saimnieki un interesējas par iespējām saimniekot videi draudzīgi, grib mācīties bioloģiskos kursus ar domu, ka nākotnē varētu pievienoties vai nu bioloģisko, vai integrēto (vidi vairāk. Pirmkārt, saimnieki sāka bioloģiski saimniekot pārliecības dēļ, jo nekādus augu aizsardzības

audzētāji jūt izdevīgumu?

— Bioloģiskajiem graudiem (tāpat arī konvencionāli audzētajiem) 2019. gads izņēmējās kā zemu iepirkuma cenu gads. Līdz ar to ne tikai bioloģiskās graudkopības saimniecības, bet arī konvencionālās sāk rēķināt, vai atmaksājas degviela, tehnikas remonta izmaksas, ieguldītās darbs, papildu izmaksas par iepirktajiem resursiem, kredītprocanti. Beidzamiem gadi visiem lauksaimniekiem bijusi ļoti, ļoti grūti. Taču ir uzņēmīgi saimnieki, kas savu bioloģisko produkciju gan eksportē, gan ved realizēt uz lielākajām pilsētām. Ja tikai ir piercējs, tad pārdevējs atradīsies.

Ir jābūt produkcijas apjomam, kvalitātei, cenas neapmierina. Bioloģiskajiem lauksaimniekiem, lai sāņemtu platībmaksājumus un akcīzēto dižēlzeļvielu, jābūt ieņēmumiem no bioloģiskās lauksaimniecības ražošanas. Pa vidū bija divi neražas gadi, kad neņēma vērā ieņēmumus no lauksaimniecības, bet par 2019. gadu ieņēmumiem ir jābūt.

— **Pastāstī par savu pieredzi “Vides kvalitātes” inspektora darbā!**

— “Vides kvalitātes” inspektoriem esmu pievienojusies kopš 2015. gada. Tas sanāca likumsakarīgi, jo pati esmu lauksaimniece, dzimusi un uzaugusi, strādājusi laukos. 2003. gadā uzsāku strādāt Madonas konsultāciju biroja jaa par agronomu, gan uztēmējdarbības konsultantu, kas būtībā dzīvo līdzī visiem lauku cilvēkiem. Ziemā sertifikācijas institūcijā “Vides kvalitāte” inspektoriem rīko intensīvas apmācības. Lai kļūtu par inspektoru, ir gan jānācās kursos,

Viduslatvijas lauksaimniecības reģionā pavisam – 5749 saimniecības, bioloģiski saimnieko – 447 (īpatsvars 7,78%).

Mazākas par 100 ha – 352; 100–500 ha – 88; 500–1000 ha – 6; 1000 ha – 1.

Bijušā Madonas rajona teritorijā – 2905 saimniecības, bioloģiskās – 294 (īpatsvars 10,12%). Cespaines novadā – 12, Ērgļu novadā – 36, Lubānas novadā – 15, Madonas novadā – 199, Varakļānu novadā – 32 bioloģiskās saimniecības. BLA atbalstam apstiprinātā platība – 23 390,87 (īpatsvars – 26,49%).

(Pēc Viduslatvijas reģionālās lauksaimniecības pārvaldes datiem uz 01.01.2020.)

ir gudri, čakli un kā viņi turpina izglītoties. Macās, kā pareizi kopt augsni, kā pareizā laikā apstrādāt, kādu zaļmēslojumu izmantot, kādus augu maiņas augus audzēt, lai ražu palielinātu, un pielieto to savās saimniecībās. Ja zeme un augi pirmajos gados jūtas vēl tādi *domīgi*, trešajā gadā jau ir pieraduši pie bioloģiskās saimniekošanas, jo augsnē atgriežas baktērijas un dzīvie organismi, viss atkopsjo no augu aizsardzības līdzekļu lietošanas, un augi uzvedas pavisam citādāk. Pielietojot pareizu augu maiņu, zaļmēslojumu, pareizi mēslojot, ir labs rezultāts. Protams, raža nebūs tik liela, kā intensīvi mēslojot, bet pietiekami laba arī bioloģiskajā lauksaimniecībā.

— Kādi turpmāk būs jaunumi bioloģiskajā lauksaimniecībā?

— Kaut ko prognozēt vēl grūti, tāpēc šoziem un šopavasr jāapmeklē arī Madonas konsultāciju biroja rīkote informatīvie semināri, kur ZM speciālisti arī stāstīs par KLP nākotni. Tagad ir zināms, ka bioloģiskajiem lauksaimniekiem ar 2019. gadu beidzas saistības, 2020. gads ir kā dāvana — bez saistībām, bet ir jāsaņem. Jaunais plānošanas periods būs no 2021. līdz 2027. gadam, un gan ES, gan Latvijai ir mērķis būtiski atbalstīt un sekmēt bioloģiskās lauksaimniecības attīstību. Tiem bioloģiskajiem zemniekiem, kas nav pārliecināti, vai ir beidzies piecu gadu saistību periods, ir jāgriežas Lauku atbalsta dienestā vai jālūdz Lauku konsultants, lai noskaidrot, saņemoties ar LAD, vai pašiem jāieskatās LAD EPS savās saistībās.

— Kāda ir pašas izvēle — kādu pārtiku lietot?

— Man ir gan savi lauki, gan pazīstami zemnieki, no kā pērku pārtiku. Ir arī saimniekiem, kuri nereklamē, ka ir bioloģiskie, nesertificējas, bet tur lopus ekstensīvi pēc bioloģiskās lauksaimniecības metodēm. Ja iepērkos veikalā vai tirgū, izvēlos bioloģisko. Atceros, kā pirms daudziem gadiem, mācoties LLKC kursos Ozolniekos, pasniecēja Dzidra Kreišmane stāstīja, cik ir garšs bioloģiski audzēts rupjās maize rīciens, cik sāņģis, pat apēdot mazu gabaliņu, tam ir cita uzturvērtība. Tam pilnībā piekritu — apēd mazu porciju bioloģiskās produkcijas un esi pačdis. Arī patērētājam ir jāaug, jāizvēlas dabiska produkcija. ■

Tiešās pirkšanas pulciņš – arī Madonā

Madonas tiešās pirkšanas pulciņa dalībnieces Agnese Lielmane un Olīta Šlesere sagaidījušas Ansi Deksnī un zivis.

nieki ar saimniekiem uztur ciešu saikni, arī apciemo, lai redzētu, kur viss, ko ceļam galdā, tiek audzēts un gatavots.

TPP dalībnieki pēc pasūtītajiem produktiem ierasti *sasbrīenas* ceturtdienās noteiktajā laikā telpās

Madonā, Saieta laukumā 2. Dežurants jau ir gatavojis katram viņa pasūtītos pārtikas produktus.

Mūsu apmeklējuma laikā produktu piegādātājus sagaida dežurante Olīta Šlesere. Viņa atklā: — Āboli ir no Sarkanu pagasta

Zemei – cita smarža, graudiem – cita garša

Marina un Uldis Tiltiņi uzskata, ka bioloģiski audzētajiem graudiem ir pavisam cita garša.

kie neko nevar darīt. Ar auzām ir vieglāk, tās izaug, un esam izvēlējusies sēt un audzēt labas vietējās šķirnes, kas piemērotas mūsu apstākļiem. Bioloģiski audzētās auzas ir griķus daudz pērk pārtikai, arī vietējie, bet griķus veiksmīgi pārdevām Itālijā. Arī paši esam pieraduši ēst veselīgu pašaudzēto auzu un griķu produkciju, ko vedam pārstrādāt uz Valmieru.

“Upišu” saimnieks daudz labu vārdu vēlti sertifikācijas institūcijai “Vides kvalitāte”, inspektorei Intai Sergeji, Ārijai Rudlapi, arī arī sagatavojam bioloģisko sēklu. Sākumā izvēlējāmies bioloģiski audzēt kviešus, izmēģinājām arī miežus, bet raža izauga ļoti maza, turklāt, ja kvieši saslimst, *bioloģis-*

darba kārtībā. Vispirms dēli nokul un izkaltē savus konvencionāli audzētos graudus. Pēc tam notiek ļoti rūpīga kaltes tīršana, un tas ir darbs, kad viss ir jāiztīra kā ar zobu birstīti, un tikai tad kuļam un kaltējam bioloģiski audzētos graudus. Nu jau gadiem sējam pašu sagatavotos bioloģiskos griķus un auzas, sarkano ābolīnu. Pagājušajā gadā auzām bija laba raža, bet par iepriekšējiem diviem gadiem — labāk nerunāt, jo viens bija lietainais gads, otrs — sausais.

Taujāts, ko devusi bioloģiskā saimniekošana 15 gadu garumā, Uldis Tiltiņš atzīst: — Varu teikt, ka gan pašu, gan augsnes veselība ir pirmajā vietā. Tiesa, daudz rēķinām, un raža izdodas mazāka, bet mēs nelietojam ķīmiju, nav izdevumu par kodnēm, minerālmēslēm, miglošanu. Mums ir tīri, *forši* graudi, un ir miers, ka tie ir labi, skaisti, veselīgi graudi. Arī zeme ir atveselota, tājā dzīvo sliekas, kukaiņi, tā smarža pavisam citādi.

Saimnieki akcentē, ka izvēle saimniekot bez ķīmikālijām bijis pareizais ceļš, ko novēl iet arī citiem zemniekiem, it sevišķi jaunajai paaudzē. ■

Atvērumu sagatavoja IVETA ŠMUGA Izmantoti AGRĀ VECKALNIŅA foto

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem